

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto

POKAT 2025
-maakuntaohjelman
toimeenpanosuunnitelma
2023–2024

POKAT 2025 -maakuntaohjelman
toimeenpanosuunnitelma 2023–2024

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Teksti Pia Pitkänen
Taitto Eeva Hirvola-Kostamo

KUVAT

- s. 6 Tovari Marketing; Abloy Oy
- s. 7 Visit Finland; Kihaus
- s. 8 VisitKarelia; Joono Kotilainen
- s. 9 Jarno Artika
- s. 10 Pixmac; Harri Säynevirta;

www.pohjois-karjala.fi/pokat2025

10/2022

POKAT 2025 -maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2023–2024

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Nykytila ja kehitysnäkymät	4
POKAT 2025 kehittämisteemat	5
Älykkäällä erikoistumisella kasvatetaan alueen elinvoimaa	5
Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet	6
Metsäbiotalouden kehittämiskohteet	
Kivi- ja kaivannaisalan kehittämiskohteet	
Teknologiateollisuuden kehittämiskohteet	
Maatalous- ja elintarviketuotannon kehittämiskohteet	
Matkailun kehittämiskohteet	
Luovien alojen kehittämiskohteet	
Osaava elo – koulutus ja osaaminen	7
Koulutuksen ja ennakkoinnin kehittämiskohteet	
Kulttuurin kehittämiskohteet	
Hyvä olo – hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat	8
Hyvinvoinnin kehittämiskohteet	
Ilmastokestävyys ja luonnon lomo	8
Ilmaston ja energian kehittämiskohteet	
Luonnon monimuotoisuuden kehittämiskohteet	
Liikenteen kehittämiskohteet	9
Läpileikkaavat teemat – Kansainvälisyys ja digitaalisuus	10
Venäjä-yhteistyön tilanne	10
Edunajaminen – Pohjois-Karjalan kärkihankkeet	11
POKAT2025 toteuman yleiskatsaus	12
Älykkään erikoistumisen valinnat	12
POKAT 2025 painopisteiden toteuma	13
Rahoitus pääosin EU-ohjelmista	13

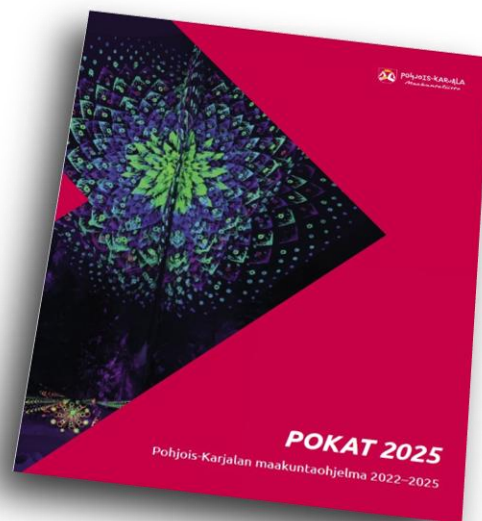
Maakuntaohjelma ja TOPSU

Maakuntaohjelma POKAT 2025 kokoaa ja sovittaa yhteen EU:n, kansallisen ja ylimaakunnallisen tason sekä seutukunnallisen ja paikallisen tason strategiat.

Ohjelma laaditaan maakuntaliiton johdolla neljän vuoden välein osallistaen alueen kehittämiseen vaikuttavia toimijoita laajasti.

Se sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi.

Maakuntaohjelman konkreettiset toimenpiteet esitetään toimeenpanosuunnitelmassa (TOPSU) vuosittain aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Nykytila ja kehitysnäkymät (1/2)

Yritysten liikevaihtokehitys palasi kasvu-uralle koronapandemian sekä huonon vientivuoden 2019 jäljiltä

Henkilöstön määrä kasvoi 4,1 %

Vuonna 2021 yritysten liikevaihto kasvoi 12,3 %

Vienti kasvoi 21,5 %

Työttömyys maan korkein, ero koko maahan edelleen kasvanut

Kesäkuussa 2022 työttömien osuus työvoimasta Pohjois-Karjalassa 13,3 %. Ero koko maahan 3,4 %

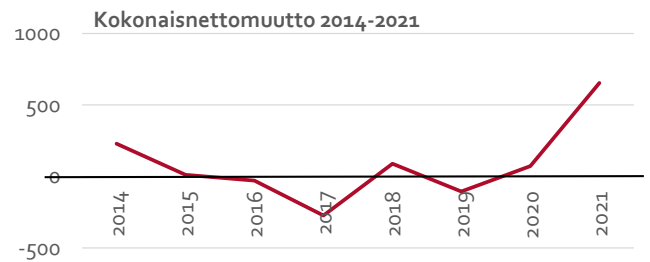
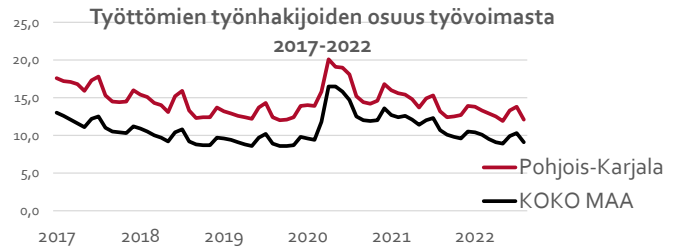
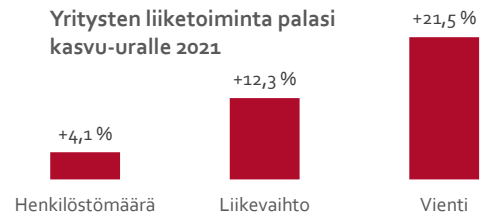
Kesäkuussa 2022 työttömiä 11 % vähemmän kuin vuotta aiemmin (koko maassa lasku 18 %)

2021 maakunnan väestönlasku (256) pienintä sitten vuoden 2014

Muuttovoitto 654 henkeä, joista ulkomailta 718, kotimaasta muuttotappiota 64 henkeä

Tulomuutto on elpynyt sekä Joensuussa että useimmissa muissa kunnissa. Selittäviä tekijöitä: opiskelijoiden paluu lähiopetukseen koronapandemia-ajan jälkeen syksyllä 2021; etätöyön yleistäminen

Luonnollinen väestönmuutos -916, syntyneiden määrä kasvoi +27

Nykytila ja kehitysnäkymät (2/2)

Yrityksillä heikentyneet odotukset, mutta tulevaisuuteen luotetaan

Innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehitykseen luotetaan selvästi koko maata ja naapurimaakuntia enemmän.

Syksyn 2022 Pk-yritysbarometrissa maakunnan yritysten yleiset suhdanneodotukset saivat arvon -26, kun luku vuotta aiemmin oli +31.

Pohjois-Karjalan ajankohtaisia haasteita

Koronapandemiaa ei ole täysin selätetty.

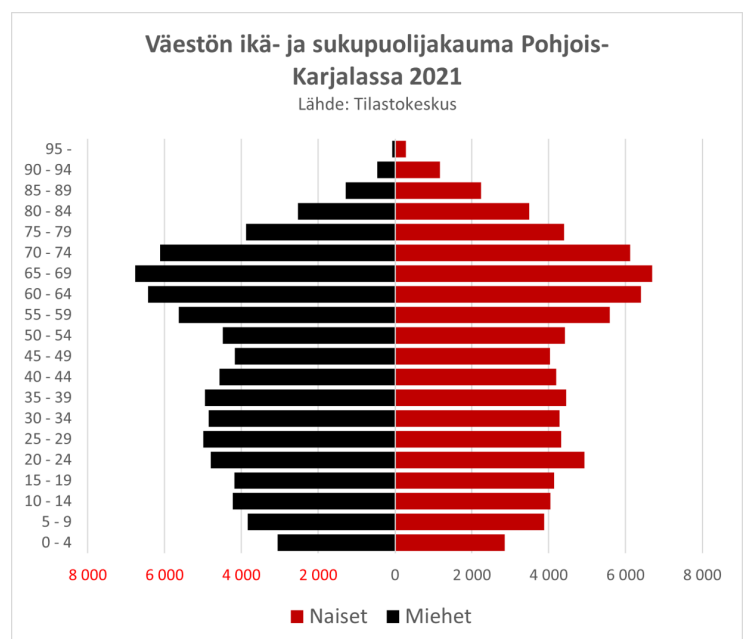
Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset ja kansainvälisen toimintaympäristön muutos koettelevat Pohjois-Karjalaa kovemmin kuin maata keskimäärin.

Saimaan kanavan sulkeminen ja polttoaineiden hinnannousu yhdistettynä pitkiin etäisyyksiin heikentävät saavutettavuutta entisestään.

Lentoliikenne saatiin palautettua, mutta edelleen huoli vähäisestä vuorotarjonnasta

Yrityksillä osaavan työvoiman saatavuusongelmia

Työvoiman palvelumallia ollaan uudistamassa. Siinä rahoituksesta 50 % tulee työikäisen väestön määrän ja 50 % laajan työttömyyden mukaan. Kriteeri ei ole Pohjois-Karjalan kannalta edullinen väestön ikärakenteen vuoksi.

POKAT 2025 kehittämisteemat

Valtakunnallisen aluekehittämispäätöksen ja Pohjois-Karjalan strategian 2040 perusteella johdetut POKAT2025 -maakuntaohjelman teemat

Älykkäällä erikoistumisella kasvatetaan alueen elinvoimaa

Nykyisen toimintaympäristön määräävin piirre on muutos, johon varautuminen edellyttää alueiden ominaispiirteet ja vahvuusalat tunnistavaa laaja-alaista kehittämistä. Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen painopisteet ovat:

- Uudistuva teollisuus ja kehittyvät teknologiat
- Puhtaat ratkaisut ja vihreä siirtymä
- Innovatiiviset ja kestävästi tuotetut palvelut

Painopisteitä yhdistää digitaalisuus, osaaminen ja yhteistyö.

Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet (1/3)

Metsäbiotalouden kehittämiskohteet

Energiaomavaraisuuden lisäämistarpeeseen vastaaminen, bioenergian käytön ja tuotannon lisäämisen varmistaminen (taustalla turpeesta luopuminen ja Venäjän tuonnin loppuminen)

Ilmastokestävän metsänhoidon kehittäminen osana ilmastonmuutokseen sopeutumista, kestävän hakkuumäärän selvittäminen - vihreän siirtymän varmistaminen älykkään erikoistumisen keinoin

Vaikuttaminen EU päätöksentekoon metsä- ja ilmastokysymyksissä

Kivi- ja kaivannaisalan kehittämiskohteet

TKI-valmiuksien kehittäminen kiertotaloudessa ja kaivosteollisuuden puhtaissa ratkaisuissa, erityisesti GTK Outokummun Mintec-yksikössä

Arvoketjut ja yhteistyöverkostot kestävän kaivosteollisuuden liiketoiminnan tukena

Kansainvälinen yhteistyö keskeisissä verkostoissa Itä- ja Pohjois-Suomen kanssa yhteistyössä

Vastuullisuuteen ja kokonaiskestävyyteen liittyvän viestinnän ja vuorovaikutuksen vahvistaminen

Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet (2/3)

Teknologiaeollisuuden kehittämiskohteet

Osaajatarpeisiin vastaaminen ja uusien ratkaisujen kokeilut

Maakunnallinen teknologiaeollisuuden kasvuohjelma ja investointien tukeminen

ICT-alan kehittäminen osana digitaalista murrosta

TKI-toimintojen vahvistaminen digivihreän siirtymän tueksi

Kansainvälisyyteen ja vientimarkkinoihin liittyvät tukitoimet

Maatalous- ja elintarviketuotannon kehittämiskohteet

Kehittämishjelma elintarvikealalle

Ruokaviennin kehittäminen Järvi-Suomen alueella

Alkutuotannon jatkuvuuden turvaaminen (mm. nuorten aktivoiminen ja maaseudun pitovoiman vahvistaminen)

Ilmastoystävällisen ruoantuotannon, kuten lähi- ja luomuruokatuotteiden käytön lisääminen

Huoltovarmuuden kehittäminen

Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet (3/3)

Matkailun kehittämiskohteet

Matkailuinvestoinnit liikkeelle
Kansainvälisen matkailun kasvu
Vastuullisen matkailun kehittäminen
Matkailun sisällöntuotanto ja teemamatkailun vahvistaminen
Digitaalisuus ja saavutettavuus

Luovien alojen kehittämiskohteet

Tapahtumien, tapahtumainfran ja toimijoiden osaamisen kehittäminen

Luovien alojen liiketoimintaosaamisen, tuotekehityksen, osaamisen tuotteistamisen, markkinointiosaamisen ja näkyvyyden lisääminen ja kansainvälistymisen edistäminen

Tuotteiden saavutettavuuden parantaminen uusien myynti- ja jakelukanavia, monimediaisuutta ja digitaalisuutta hyödyntämällä

Luovien alojen osaamisen ja sisältöjen hyödyntäminen muilla toimialoilla

Oppilaitosten luovien alojen koulutus- ja kurssikokonaisuuksien, koulutusverkostojen ja yritys yhteistyön kehittäminen

Osaava elo – koulutus ja osaaminen

Koulutuksen ja ennakkoinnin kehittämiskohteet

Koko elämänkaareen ja eri elämän alueille ulottuvan oppimisen tukeminen

Osaavan työvoiman saatavuuden sekä koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistäminen

Osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja näkyväksi tekeminen.

Kulttuurin kehittämiskohteet

Kulttuurin ja luovien alojen toimenpideohjelman viimeistely ja siinä esitetyjen toimintaehdotusten edistäminen

Koronapandemian alueellisten vaikutusten kartoittaminen kulttuuri- ja luovilla aloilla sekä muuttuneeseen toimintaympäristöön sopeutumisen turvaaminen

Kulttuurialan toimijoiden yhteistyön lisääminen ja uusien yhteistyömuotojen edistäminen ja käyttöönotto (esim. European Regions of Gastronomy)

Kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen mm. monialaisen kulttuuri-, liikunta- ja hyvinvointialan yhteistyötä lisäämällä

Maakunnallisen kulttuurihyvinvointisuunnitelman jalkauttaminen kuntiin

Hyvä olo – hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat

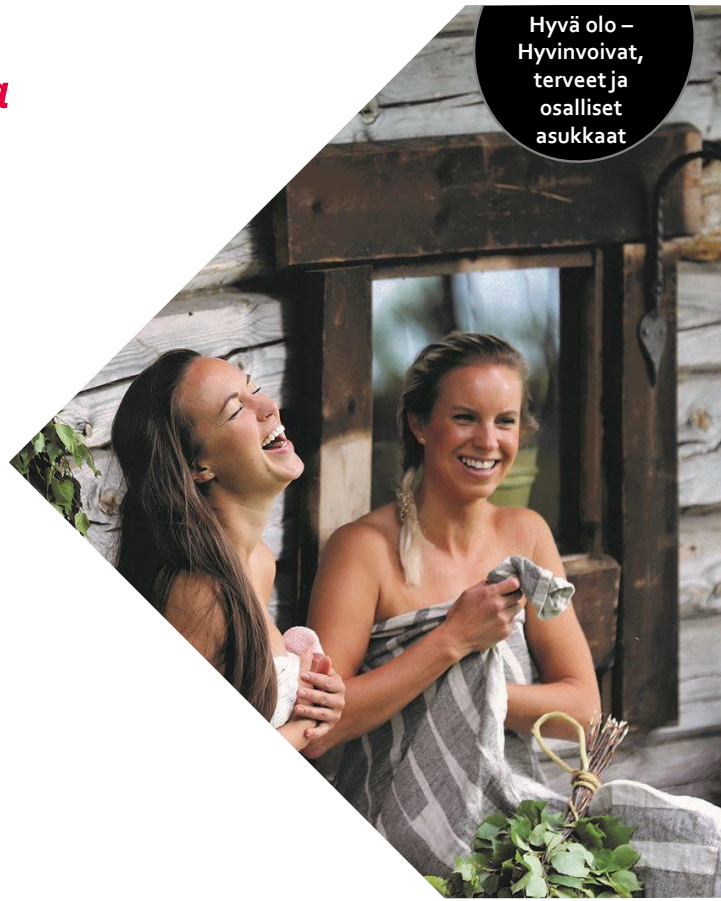
Hyvä olo –
Hyvinvoivat,
terveet ja
osalliset
asukkaat

Hyvinvoinnin kehittämiskohteet

Kuntien, järjestöjen ja hyvinvointialueen yhteistyön edistäminen

Eri toimijoiden yhdyspinnassa olevien terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä palveluiden ja toimintojen kehittäminen, esim. Kulttuurihyvinvointi

Nuorten vaikutusmahdollisuuksien tukeminen

Ilmastokestävyys ja luonnon lumo

Ilmaston ja energian kehittämiskohteet

Kiertotalouden kehittäminen tukemaan luonnonvarojen kestäväää käyttöä

Energiamurrokseen sopeutuminen, älykkäiden, uusiutuvaan energiaan perustuvien energiaratkaisujen ja verkkojen kehittäminen

Vähäpäästöisen liikkumisen kehittäminen

Luonnon monimuotoisuuden kehittämiskohteet

Vesistöjen tilan parantaminen

Ympäristön hoidon ja elinympäristöjen kunnostamisen aktiiviset toimenpiteet

Maakunnan luonnon erityispiirteiden huomioiminen elinvoiman vahvistamisessa

Luontokohteiden ja lähiluonnon saavutettavuuden parantaminen

Ympäristötietoisuuden parantaminen

Ilmastokestävyys
ja luonnon lumo

Liikenteen kehittämiskohteet 1/2

Pohjois-Karjala on itä-länsisuuntaisten Idän silkkitien ja Atlantin vyöhykkeen sekä pohjois-eteläsuuntaisten Itämeren ja Barentsin arktisen vyöhykkeen risteämismolmu.

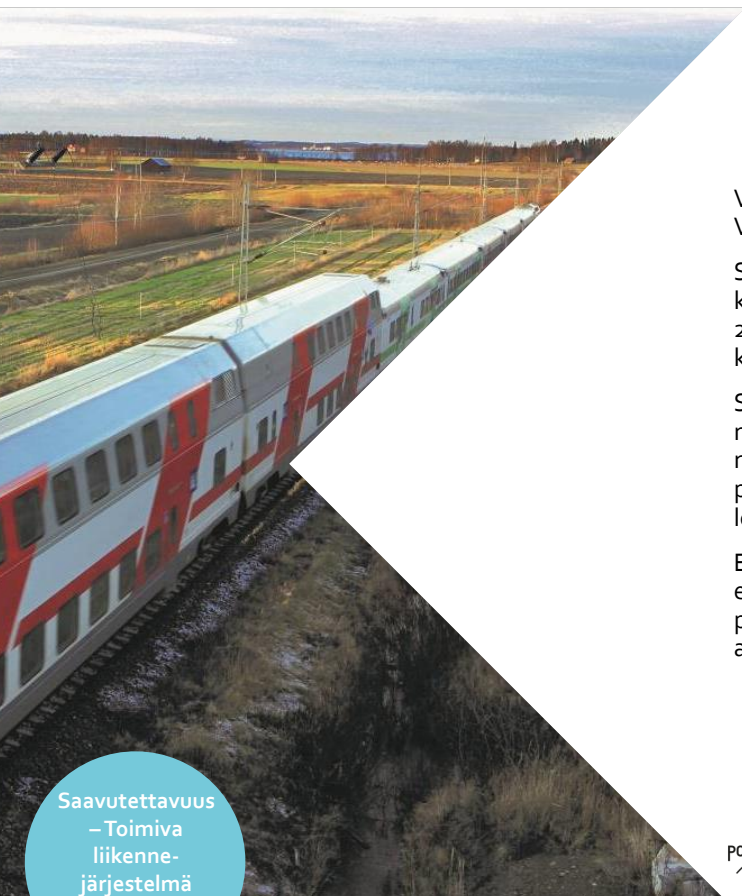
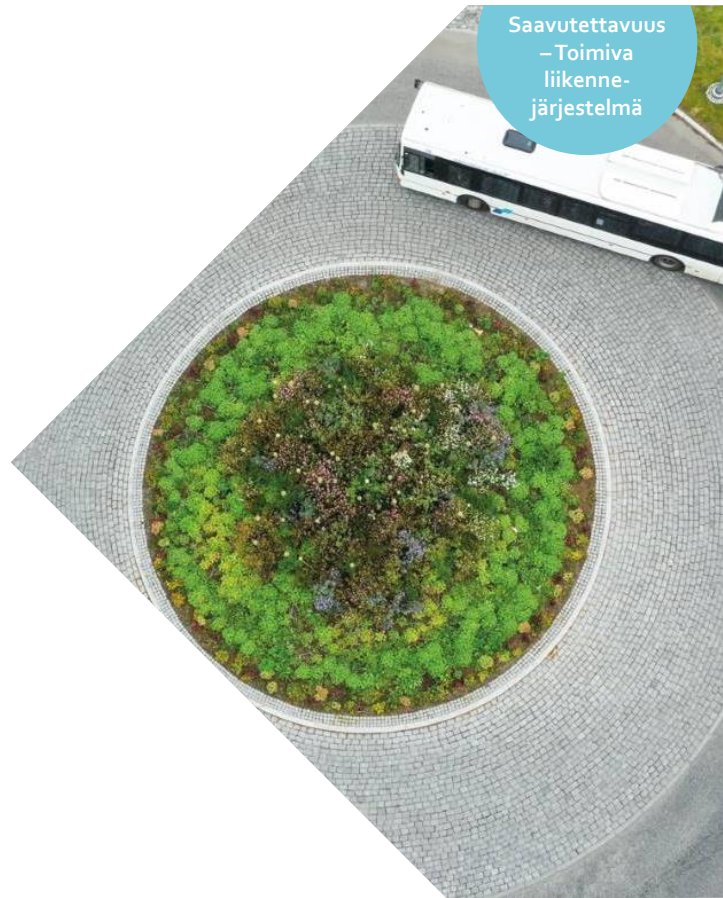
Maakunnasta on yhteyshenkilösuhteet sekä rajanylityspaikkojen kautta Venäjälle että lentoaseman ja TEN-t ydinverkkokäytävien kautta Eurooppaan. Lentoyhteydet ovat aiemmin varmistaneet nopeat yhteydet eri puolille maailmaa.

Koronapandemian seurauksena Finnair lopetti lennot Joensuuhun. Myös junavuoroja on vähennetty pandemian aiheuttaman kysynnän laskun vuoksi.

Tavoitteena on edelleen, että kysynnän palautuessa koronapandemia-ajan jälkeiseen uuteen normaaliin lentoliikenne saataisiin palautettua markkinaehtoiseksi. Toistaiseksi lennot Joensuuhun hoidetaan valtion ostoliikenteenä kesäkuun 2023 loppuun asti.

Lentoliikenteen loppuminen olisi kohtalokasta maakunnan kehityksen kannalta, koska silloin elinkeinoelämän kehittämistoimenpiteiden perusta murenisi.

Maantieyhteyksien kehittämisen tärkeimpiä kohteita ovat valtatie 6, 23 ja 9 sekä perusväylänpidon rahoitustason nosto sellaiselle tasolle, joka mahdollistaa korjausvelan vähentämisen myös alemmalla tieverkolla

Liikenteen kehittämiskohteet 2/2

Venäjän hyökkäyssodan vuoksi maantie- ja rautatieliikennöinti Venäjälle on hiljentynyt minimiin ja kehittämishankkeet ovat jäissä.

Saimaan kanavan kautta kulkeva kauppamerenkulku loppui käytännössä Venäjän aloitettua hyökkäyssodan Ukrainassa keväällä 2022. Jo tätä ennen Venäjä oli jo rajoittanut Saimaan kanavan kautta kulkevia puukuljetuksia.

Saimaan kanavan sulkujen pidennyksen ja vedenpinnan nostoon myönnetty rahoitus peruttiin Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Osa näistä rahoista suunnattiin uudelleen mm. Karjalan radan parantamiseen. Saimaan sisäinen rahtiliikenne ei kuitenkaan ole loppunut, liikenne on jopa kasvanut kesän 2022 aikana.

Erityisesti raakapuuta kuljetetaan ja uitetaan Saimaalla entistä enemmän. Tämä vaatii edelleen satamainfran ja uiton pudotuspaikkojen kehittämistä sekä Saimaalla että Pielisen altaan alueella.

Läpileikkaavat teemat – Kansainvälisyys ja digitaalisuus

Kansainvälisyyden kehittämiskohteet

Laaditaan maakunnallinen kansainvälisen toiminnan tiekartta, joka kuvaa toimijoiden roolit ja luo yhteisen vision

Vahvistetaan alueen veto- ja pitovoimaa maakunnallisena yhteistyönä

Tuetaan yritysten toimintamahdollisuuksia kansainvälisessä toimintaympäristössä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa

Tuetaan kilpailukykyisiä TKI-ekosysteemejä lisäämällä EU-rahoitusten käyttöä ja niiden mahdollisuuksista tiedottamista

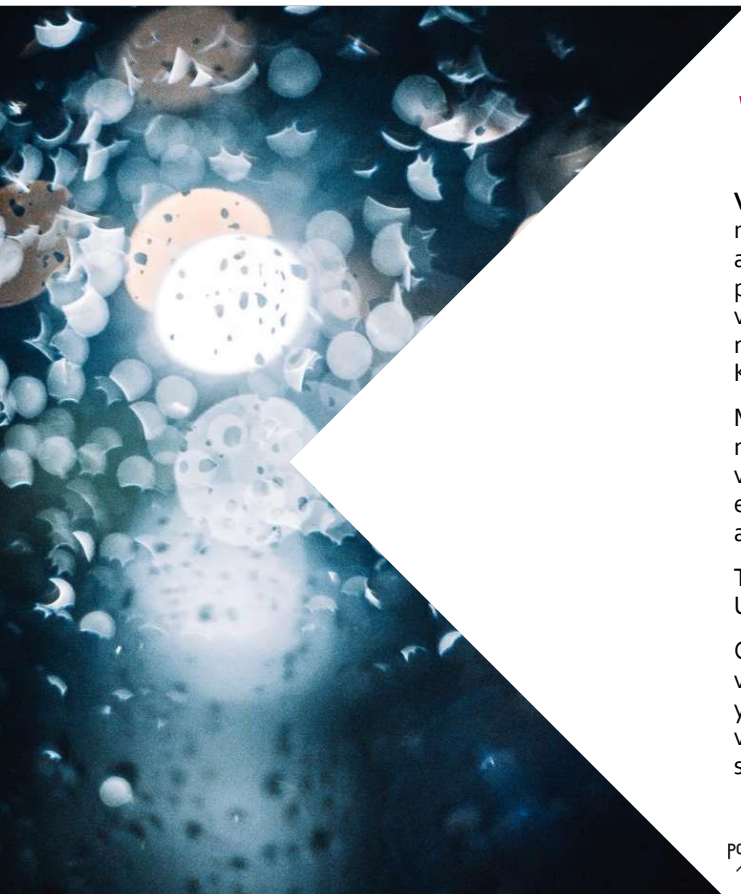
Digitaalisuuden kehittämiskohteet

Tasa-arvoinen digitaalinen saavutettavuus ja kyberturvallisuus

Uudet tuotteet ja palvelut

Ilmastokestävä opiskelu ja työskentely

Digitaitojen ja digiosallisuuden kehittäminen

Venäjä-yhteistyön tilanne

Venäjän Ukrainaankohdistama hyökkäyssota jähdytti rajanylittävän yhteistyön Venäjän kanssa niin valtiollisella kuin alueellisella tasolla. Pohjois-Karjalassa tähän yhteistyöhön oli panostettu voimakkaasti 1990-luvun alusta lähtien. Sota on vaikuttanut erityisen voimakkaasti itärajan maakuntiin, joiden monialainen yhteistyö Venäjän alueiden kanssa oli vilkasta. Pohjois-Karjalassa sodan vaikutukset aluekehittämiseen ovat merkittävät.

Maakunnassa tulee reagoida vähentyneeseen venäläisten matkailuun ja kauppaan Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa. On vastattava saavutettavuuden ja logistiikan huononemiseen esimerkiksi Saimaan kanavan liikennöinnin pysähtyminen sekä aluerakenteen muutokseen.

Tulee reagoida lisääntyneeseen maahanmuuttoon erityisesti Ukrainasta ja mahdollisiin pakolaisvirtoihin Venäjältä.

On avattava ennakkoluulottomasti uusia yhteistyösuuntia ja vahvistettava entisiä kumppanuuksia. Samalla on muutettava yhteistyöohjelmia ja -rakenteita siten, että sodan kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää ja tukea toimintojen uudelleen suuntaamista.

Edunajaminen – Pohjois-Karjalan kärkihankkeet (1/2)

Vuosittain laadittava maakunnallisen edunajamisen asiakirja *Vaikuttamisen kärjet* antaa kokonaiskuvan niistä vaikuttamistavoitteista ja hankkeista, jotka nähdään tärkeinä maakunnan kehittämiseksi. Mukaan otetaan vain sellaisia toimenpiteitä, joiden toteutuminen edellyttää valtion rahoitusta ja maakunnan ulkopuolella tehtäviä päätöksiä.

Asiakirja löytyy maakuntaliiton nettisivuilta osoitteesta www.pohjois-karjala.fi. Siihen on koottu keskeiset kärkihankkeet, jotka ovat vuonna 2023 seuraavat:

Tulevaisuuden osaamisen Pohjois-Karjala

1. Joensuu kansainvälisen huipputaiteen keskittymänä, Osaamisen ja tutkimuksen Pohjois-Karjala
2. Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) mineraali- ja kiertotalousalan digitaalinen koetehdaskokonaisuus Outokummussa
3. Vihreät teolliset investoinnit

Edunajaminen – Pohjois-Karjalan kärkihankkeet (2/2)

Kansainväliset kärkikohteet ja rakenteet

4. Kolin kestävää matkailua vahvistavat investoinnit
5. Niiralan kansainvälisen rajanylityspaikan investoinnit
6. Kontiolahden ampumahiihtokeskus kansainvälisten suurtapahtumien järjestämiseen

Vihreämpi ja digitaalisempi tulevaisuus

7. EU:n ja kansallinen metsäpolitiikka
8. Tuulivoiman lisääminen ja kompensatiomalli
9. Nopeat tietoliikenneyhteydet, maaseudun laajakaistat

Kestävät tulevaisuuden palvelut ja rakenteet

10. Hyvinvointialueiden tarveperustainen rahoitus
11. Kestävä kuntatalous
12. Turvallisuusviranomaisten määrärahat

Toimintaympäristön nopea muutos

Rajamaakuntien kehitysedellytykset Venäjän hyökättyä Ukrainaan

Liikenteen kärkihankkeet

1. Lentoyhteydet Joensuusta Helsinki-Vantaalle ja maailmalle
2. Joensuu – Imatra -radan perusparantaminen ja nopeudennosto
3. Nopeat itäradat: Itärataoikaisu Helsinki – Helsinki-Vantaan lentoasema – Porvoo – Kouvola (suunnittelu)
4. Joensuu – Kontiomäki rataosan välityskyvyn parantaminen ja rataosan sähköistys
5. Valtatie 9 Liperin Ylämyllyn kohta
6. Valtatie 23 Varkaus - Viinijärvi
7. Perusväylänpidon rahoituksen nosto
8. Valtatien 6 kokonaiskehittäminen
9. Valtatien 9 kokonaiskehittäminen Kuopio – Joensuu
10. Joensuun syväsataman kehittäminen

POKAT2025 maakuntaohjelman kehittämishankkeiden toteuma

Yhteensä 149 hanketta / 35 miljoonaa euroa

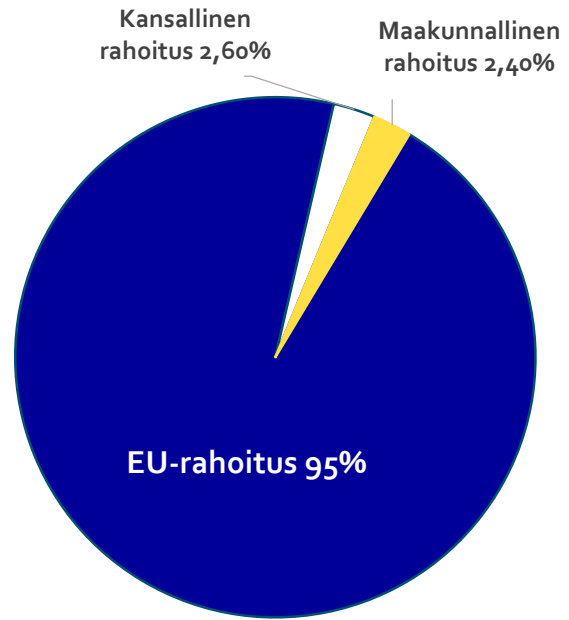
- 7 rahoitusohjelmaa
- 64 eri hakijaa

Eniten rahoitusta:

- Itä-Suomen yliopisto 6,5 milj. euroa
- Joensuun kaupunki 3,7 milj. euroa
- Euroopan metsäinstituutti 2,9 milj. euroa
- Karelia-ammattikorkeakoulu JA Luonnonvarakeskus, molemmilla 2,5 milj. euroa

POKAT 2025 EU-rahoituksen osuus 95 %

- Vertailuna POKAT 2021 kausi: 93 %
- Vertailuna POKAT 2017 kausi: 89 %

Älykkään erikoistumisen valintojen hanketoteuma

Yhteensä 20 hanketta / 6,2 miljoonaa euroa

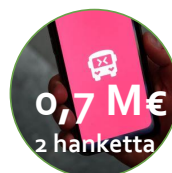
Uudistuva tuotanto ja kehittyvä teollisuus

Puhtaat ratkaisut ja vihreä siirtymä

Innovatiiviset ja kestävästi tuotetut palvelut

11 eri hakijaa

Eniten rahoitusta:

1. Photonics Finland 1,7 milj. euroa
2. Itä-Suomen yliopisto 0,9 milj. €
3. Karelia-ammattikorkeakoulu 0,8 milj. euroa
4. Lieksan Kehitys LieKe Oy 0,6 milj. euroa
5. Keski-Karjalan kehitysyritys KETI Oy 0,5 milj. euroa

Käytössä 4 rahoitusohjelmaa

Älykkään erikoistumisen hankkeiden rahoituksesta EU:n osuus 97 %

- Vertailu POKAT2021 kausi: 95 %
- Vertailu POKAT2017 kausi: 93 %

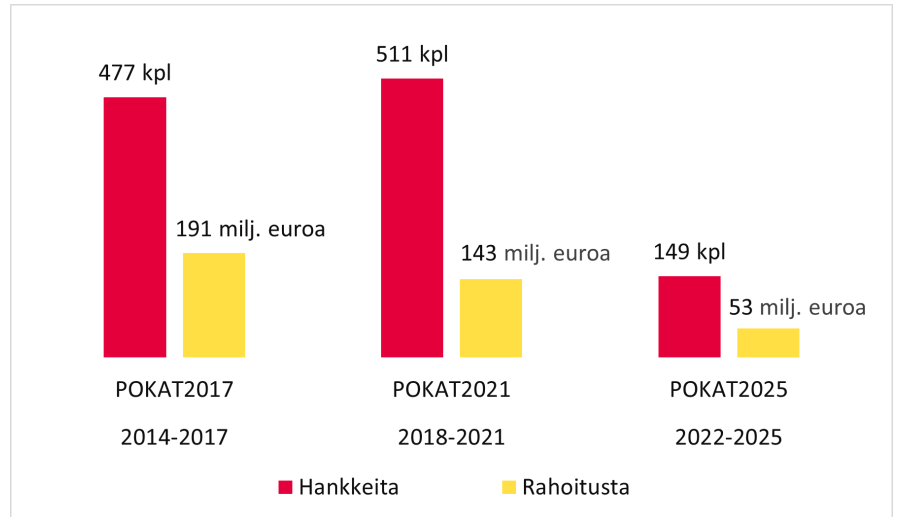
POKAT 2025 painopisteiden toteuma

Eniten rahoitusta (ei sis. ÄES)

1. Metsäbiotalous 4,8 milj. €
2. Hyvinvointi 4,6 milj. €
3. Liikenne 4 milj. €
4. Matkailu 3,6 milj. €

Vertailu koko POKAT 2021:

1. Metsäbiotalous
2. Koulutus ja osaaminen
3. Hyvinvointi ja osallisuus
4. Kansainvälisyys
5. Saavutettavuus

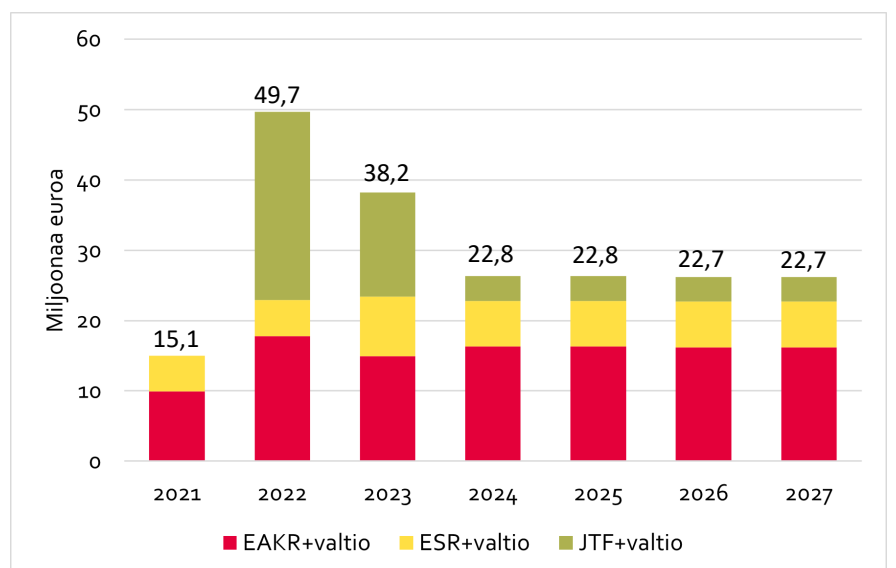

Rahoitus pääosin EU-ohjelmista

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman Uudistuva ja Osaava Suomi 2021–2027 rahoituksen muodostavat:

- Euroopan aluekehitysrahasto EAKR
- Euroopan sosiaalirahasto ESR+
- Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF
- yhdessä em. rahastoihin liittyvän kansallisen rahoituksen kanssa

JTF-ohjelmaa ei ole vielä hyväksytty, joten rahoitukset siirtyvät seuraaville vuosille. Siksi vuoteen 2023 kohdistuu poikkeuksellisen paljon käytettävää rahoitusta.

www.pohjois-karjala.fi/pokat2025

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto